

รายได้แบบไหนต้องเสียภาษี? 4 กรณีที่คนเข้าใจผิดบ่อย

โดย เอกสยาม ชัยศรี ที่ปรึกษากฎหมาย
บริษัท เอกสยาม แอนด์ पार्टเนอร์ส จำกัด

เนื้อหานี้เป็นข้อมูลกฎหมายทั่วไป ไม่ใช่ความเห็นทางกฎหมายเฉพาะ กรณี การพิจารณาแต่ละ เรื่อง ต้องอาศัยข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของเรื่องนั้น ฉบับออนไลน์ที่ปรับปรุงล่าสุดอยู่ที่ <https://eksiamtax.com/articles/unexpected-taxable-income.html>

หนึ่งในสาเหตุที่ผู้เสียภาษีจำนวนมากถูกประเมินภาษีย้อนหลัง คือความเข้าใจคลาดเคลื่อนว่ารายได้บางประเภทไม่ต้องนำมาเสียภาษี ทั้งที่ในทางกฎหมายและตามแนวคำพิพากษาของศาลฎีกา รายได้เหล่านั้นอยู่ในข่ายต้องเสียภาษี บทความนี้รวบรวมประเด็นที่พบบ่อยซึ่งศาลฎีกาได้วางบรรทัดฐานไว้ เพื่อให้ผู้เสียภาษีเข้าใจสถานะของตนอย่างถูกต้อง

"รายได้จากสิ่งผิดกฎหมาย ไม่ต้องเสียภาษีหรอก": จริงหรือ?

ความเชื่อที่ว่ารายได้จากกิจกรรมที่ผิดกฎหมายไม่ต้องเสียภาษีนั้นไม่ถูกต้อง ในทางภาษี การที่เงินได้มาจากแหล่งที่ชอบหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ใช่เกณฑ์ที่ทำให้พ้นจากหน้าที่เสียภาษี トラบดีที่เข้าลักษณะเป็นเงินได้พึงประเมิน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10701/2555¹: เงินได้จากการเล่นพนันสลากกินรวบ (หวยใต้ดิน) แม้จะเป็นเงินที่ได้มาจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่ก็เข้าลักษณะเป็นเงินได้ตามประมวลรัษฎากร มาตรา 40(8) จึงต้องเสียภาษี และเมื่อไม่มีบทบัญญัติให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมา หากผู้มีเงินได้พิสูจน์ค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควรไม่ได้ ก็ไม่อาจหักค่าใช้จ่ายได้

บทเรียนสำคัญคือ เงินได้ต้องเสียภาษีตามลักษณะของเงินได้ มิใช่ตามความชอบด้วยกฎหมายของแหล่งที่มา และการพิสูจน์ค่าใช้จ่ายที่แท้จริงเป็นภาระของผู้มีเงินได้

II "ทำงานในไทยแต่ลูกค้าโอนเงินเข้าบัญชีต่างประเทศ ไม่ต้องเสียภาษีไทย": จริงหรือ?

ผู้มีเงินได้จำนวนมาก โดยเฉพาะผู้ที่ทำงานให้ลูกค้าต่างชาติ เข้าใจว่าหากรับเงินไว้ในบัญชีต่างประเทศก็ไม่ต้องเสียภาษีไทย ความเข้าใจนี้คลาดเคลื่อน เพราะหลักการสำคัญอยู่ที่ "สถานที่ที่ทำงาน" มิใช่ "สถานที่รับเงิน"

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 201/2559²: โจทก์เข้ามาทำกับภาพยนตร์ในประเทศไทยตามที่บริษัทว่าจ้าง ถือว่าเข้ามาทำงานในประเทศไทย ค่าจ้างที่ได้รับ จึงเป็นเงินได้ตามมาตรา 40(2) อันเกิดจากหน้าที่งานที่ทำในประเทศไทย ไม่ว่าจะได้รับชำระค่าจ้างในประเทศไทยหรือในต่างประเทศ ก็ต้องถือว่า มีแหล่งเงินได้ในประเทศไทย และมีหน้าที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาให้แก่ประเทศไทย

เมื่องานถูกทำในประเทศไทย แหล่งเงินได้ย่อมอยู่ในไทยและต้องเสียภาษีไทย โดยไม่คำนึงว่าเงินจะถูกโอนเข้าที่ใด ประเด็นนี้สำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้รับงานข้ามชาติและผู้ให้บริการระดับสากล

III "เงินได้ก็คือเงินได้ จะจัดประเภทไหนก็เหมือนกัน": ไม่จริง และมีผลต่อภาษีมาก

ผู้มีวิชาชีพและผู้รับจ้างทำงานอิสระมักเข้าใจว่าการจัดประเภทเงินได้ไม่สำคัญ ความจริงคือประเภทของเงินได้มีผลโดยตรงต่อสิทธิการหักค่าใช้จ่าย และการจัดประเภทผิดเป็นเหตุให้ถูกประเมินภาษีเพิ่มได้ โดยเฉพาะความแตกต่างระหว่างเงินได้จากการรับทำงานให้ (มาตรา 40(2)) กับเงินได้จากวิชาชีพอิสระ (มาตรา 40(6))

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 502/2526 (ประชุมใหญ่)³: เงินที่แพทย์ได้รับเป็นรายเดือนจากการปฏิบัติหน้าที่ประจำในการรักษาพนักงานและลูกจ้าง ณ สถานพยาบาลของผู้ว่าจ้าง เป็นเงินได้ตามมาตรา 40(2) ซึ่งหักค่าใช้จ่ายตามมาตรา 42 ทวิ มิใช่เงินได้จากวิชาชีพอิสระตามมาตรา 40(6) ส่วนเงินได้จากการเปิดคลินิกของแพทย์เองเป็นเงินได้ตามมาตรา 40(6)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2636/2560⁴: เงินได้ตามมาตรา 40(2) เป็นเงินได้เนื่องจากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำ หรือจากการรับทำงานให้ ส่วนมาตรา 40(6) เป็นเงินได้จากวิชาชีพอิสระ ซึ่งกฎหมายยอมให้หักค่าใช้จ่ายเหมือนกัน การพิจารณาว่าเงินได้เป็นประเภทใดต้องพิจารณาถึงลักษณะของงานเป็นสำคัญ

การจัดประเภทเงินได้ให้ถูกต้องตามลักษณะงานจริง จึงเป็นเรื่องที่มีผลต่อภาระภาษีอย่างมีนัยสำคัญ และเป็นประเด็นที่กรมสรรพากรตรวจสอบอยู่เสมอ

IV "บริษัทลดทุนคืนเงินให้ผู้ถือหุ้น เป็นการคืนทุน ไม่ใช่รายได้": อาจไม่ใช่ทั้งหมด

เมื่อบริษัทลดทุนและจ่ายเงินคืนให้ผู้ถือหุ้น ผู้ถือหุ้นมักเข้าใจว่าเป็นเพียงการคืนเงินลงทุนที่ไม่ต้องเสียภาษี แต่ในความเป็นจริง เงินลดทุนในส่วนที่ไม่เกินกว่ากำไร และ เงินที่ก้นไว้รวมกัน เป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(4)(ง) ซึ่งผู้ถือหุ้นต้องนำมาเสียภาษี

คำพิพากษาฎีกาที่ 5563/2559⁵: กรณีบริษัทจดทะเบียนลดทุนและจ่ายเงินลดทุนหรือเงินลงทุนคืนแก่ผู้ถือหุ้น โดย บริษัท มีกำไร สะสม อยู่ เงิน ที่ จ่ายคืน ใน ส่วน ที่ ไม่ เกิน กว่า กำไร สะสม จึง เป็น เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(4)(ง) ที่ผู้ถือหุ้นต้องนำมารวมคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

บทเรียนคือ การลดทุน หรือ การคืนเงินให้ผู้ถือหุ้นต้องพิจารณาที่มาของเงิน และสถานะกำไรสะสมของบริษัท การวางแผนโครงสร้างทุนและการจ่ายคืนจึงควรปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเพื่อมิให้เกิดภาระภาษีที่ไม่คาดคิด

สรุปสาระสำคัญ

- เงินได้ ต้อง เสียภาษี ตาม ลักษณะ ของ เงินได้ มิใช่ ตาม ความ ชอบด้วยกฎหมาย ของ แหล่งที่มา (ฎ.10701/2555)
- งานที่ทำในประเทศไทยมีแหล่งเงินได้ในไทย ต้องเสียภาษีไทย ไม่ว่ารับเงินที่ใด (ฎ.201/2559)
- การจัดประเภทเงินได้ (40(2) หรือ 40(6)) มีผลต่อการหักค่าใช้จ่ายและภาระภาษี (ฎ.502/2526, 2636/2560)
- เงินลดทุนที่จ่ายคืนผู้ถือหุ้นในส่วนที่ไม่เกินกำไรสะสม เป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(4)(ง) ที่ต้องเสียภาษี (ฎ.5563/2559)

คำถามที่พบบ่อย

รายได้จากสิ่งผิดกฎหมายต้องเสียภาษีไหม?

ต้องเสีย ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าเงินได้จากการพนันสลากกินรวบแม้ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ก็เข้าลักษณะเงินได้ตามมาตรา 40(8) จึงต้องเสียภาษี (ฎ.10701/2555)

ทำงานในไทยแต่รับเงินที่ต่างประเทศ ต้องเสียภาษีไทยไหม?

ต้องเสีย หากเป็นการทำงานในประเทศไทย ย่อมมีแหล่งเงินได้ในไทย ไม่ว่าจะรับเงินในหรือนอกประเทศ (ฎ.201/2559)

การลดทอนคืนเงินผู้ถือหุ้นต้องเสียภาษีไหม?

เงินลดทอนที่จ่ายคืนในส่วนที่ไม่เกินกำไรสะสม เป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(4)(ง) ซึ่งต้องนำมาเสียภาษี (ฎ.5563/2559)

คำพิพากษาศาลฎีกาและบทบัญญัติที่อ้างอิง

1. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10701/2555: เงินได้จากการพนันสลากกินรวบเป็นเงินได้ตามมาตรา 40(8) ต้องเสียภาษี และต้องพิสูจน์ค่าใช้จ่ายที่แท้จริง
2. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 201/2559: งานที่ทำในประเทศไทยมีแหล่งเงินได้ในไทย เงินได้ตามมาตรา 40(2) ต้องเสียภาษีไทยไม่ว่ารับเงินที่ได้
3. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 502/2526 (ประชุมใหญ่): เงินเดือนแพทย์ประจำเป็นเงินได้ตามมาตรา 40(2) หักค่าใช้จ่ายตามมาตรา 42 ทวิ ส่วนคลินิกที่เปิดเองเป็นมาตรา 40(6)
4. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2636/2560: การจัดประเภท เงินได้ระหว่างมาตรา 40(2) และ 40(6) ต้องพิจารณา ลักษณะ ของ งาน เป็นสำคัญ ซึ่งมีผลต่อการหักค่าใช้จ่าย
5. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5563/2559: เงิน ที่ จ่ายคืน ผู้ถือหุ้น จาก การ ลด ทอน ใน ส่วน ที่ ไม่ เกิน กำไร สะสม เป็น เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(4)(ง) ที่ต้องเสียภาษี

